

Dreiging Syriëgangers voor de nationale veiligheid – Annelies Moors 15-6-2021

Om welke afweging gaat het? Als we geen actie ondernemen, betekent dat niet dat de Syriëgangers daarmee van de aardbodem verdwenen zijn. We moeten daarom niet alleen kijken naar de mogelijke gevolgen van het *terughalen* van Syriëgangers voor de nationale veiligheid, maar ook met de mogelijke gevolgen van het *niet terughalen*.

Samenvattend

Bij gereguleerde terugkeer: Brede consensus dat dit beter is voor de nationale veiligheid, de grote meerderheid zijn kinderen (dus onschuldig), met groeiend risico van radicalisering en trauma. Gereguleerde terugkeer betekent toezicht en controle.

Bij niet gereguleerd terughalen: Het recht van de sterkste zegeviert; schuldigen blijven mogelijk ongestraft; onschuldigen zitten voor onbepaalde tijd in detentiekampen; dit schendt mensen- en i.h.b. kinderrechten, en vergroot het risico van terugkeerders die onder de radar blijven.

Wie zijn de Nederlandse Syriëgangers?

Als we het over Syriëgangers hebben, denken we al snel aan volwassenen. Maar op dit moment gaat het **in twee-derde van de gevallen om kinderen**. Van die kinderen is meer dan de helft onder de vier jaar (en minder dan 10% ouder dan negen jaar). Van de volwassenen is twee-derde vrouw, vaak de moeders van die kinderen.¹

Zo bevinden zich rond de 75 kinderen en 30 vrouwen in Koerdische detentiekampen en 15 mannen in gevangenissen. Deze vaak heel jonge kinderen vormen geen veiligheidsrisico; voor hun ontwikkeling is het wel van groot belang ze zo snel mogelijk terug te halen.²

Brede consensus: haal ze terug

Er is een brede consensus bij de veiligheidsdiensten,³ het OM, en mensenrechtenorganisaties, zoals Human Rights Watch,⁴ dat het beter is om de kinderen en vaak ook hun moeders zo snel mogelijk terug te halen.⁵

Veel andere landen, zoals bijv. de VS, Duitsland, Finland, Denemarken, België en Frankrijk doen dat inmiddels al. **België** is voornemens de kinderen terug te halen en heeft de mogelijkheid voor repatriëring van vrouwen geopend,⁶ en de zeer strenge **Deense** regering heeft onlangs besloten 3 moeders en 14 kinderen terug te halen, omdat het een groter veiligheidsrisico is als ze in de kampen blijven (radicalisering, aanwezigheid IS).⁷

¹<https://www.aivd.nl/onderwerpen/terrorisme/dreiging/uitreizigers-en-terugkeerders>

²<https://www.trouw.nl/nieuws/kinderombudsman-wachten-is-onacceptabel-haal-kinderen-terug-uit-syrie~b62f4e2b/> <https://www.dekinderombudsman.nl/nieuws/terughalen-kinderen-uit-syrische-kampen>

³<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/nctv-terugkeer-van-naar-syrie-uitgereisde-moeders-en-kinderen-is-beter-voor-nationale-veiligheid~bcbc27b1/>

⁴<https://www.hrw.org/news/2021/03/23/thousands-foreigners-unlawfully-held-ne-syria#:~:text=Nearly%2043%2C000%20foreign%20men%2C%20women,consent%20of%20their%20countries%20of>

⁵<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/04/28/de-nctv-autonome-terreurbestrijder-of-loopjongen-van-de-minister-a4041714>

⁶<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/03/04/de-croo-kinderen-kamp/>

⁷<https://www.thelocal.dk/20210519/danish-government-says-it-will-rescue-children-and-mothers-from-syrian-camps/>

Geen proces onwenselijk

Als onze Syriëgangers niet voor berechting naar Nederland komen, is er een goede kans dat ze **niet berecht** worden. In Nederland is er de precedentwerking van de zaak van Ilham B.: verdachten dienen in de gelegenheid gesteld te worden hun rechtszaak bij te wonen als ze aangegeven hebben dat te willen. Het risico is dus straffeloosheid.

In de autonome Koerdische regio kunnen de Koerdische autoriteiten de grote aantallen zaken niet aan. Ze hebben hun handen vol aan de berechting van Syrische IS aanhangers, en vragen zelf om repatriëring van buitenlanders.⁸ Het is onwaarschijnlijk dat ze die zelf gaan berechten en er is een grote kans dat vrouwen amnestie of een lagere straf dan in Nederland krijgen. In de regio is er weinig kans op berechting voor oorlogsmisdaden en genocide.⁹

De vrouwen vormen een zeer gevarieerde groep, waarbij gevallen individueel bekeken dienen te worden.¹⁰ Mogelijke gevolgen van niet gereguleerd terughalen:

- a. **Schuldigen**, ook degenen die mogelijk oorlogsmisdaden hebben gepleegd, blijven ongestraft.
- b. **Onschuldigen**, zoals de kinderen, of jonge vrouwen met serieuze mentale problemen, blijven jarenlang in detentiekampen zonder enig zicht op een proces, zoals Chadia B.¹¹ Dit betekent ook schending van mensen- en kinderrechten.

Het veiligheidsrisico breder bekeken

a. Er is geen enkele garantie dat Syriëgangers niet zullen proberen **op eigen houtje terug** te komen. Juist degenen met de beste connecties (inclusief financiële steun van IS; en dus potentieel het gevaarlijkst...) zullen dat het gemakkelijkst kunnen doen. Het risico is dat juist zij onder de radar verdwijnen.¹² Bij gereguleerd terughalen worden ze daarentegen bij aankomst direct gearresteerd.

b. We zadelen anderen (de Koerden), die veel minder middelen hebben, op met de zorg voor **onze 'probleemgevallen'**.

c. Door de kinderen en hun moeders aan hun lot over te laten, **spelen we groepen zoals IS in de kaart**. De boodschap van IS is dat het Westen moslims altijd als vijand zal behandelen. Het is belangrijk te laten zien dat we niet met twee maten meten en het principe van gelijkheid serieus nemen. Ook in dit geval dienen we ons aan basisregels van de rechtsstaat te houden, inclusief mensen- en kinderrechten, zoals kinderen niet straffen voor de daden van hun ouders.

d. Het debat over terugkeer wordt geleid door emoties, maar om onze nationale veiligheid te beschermen moeten we het toch vooral van het **verstand** hebben.

⁸<https://www.kurdistan24.net/en/story/24116-SDF-arrests-10-ISIS-suspects-in-Syria%E2%80%99s-al-Hol-camp>

⁹Ze hebben al laten weten Zweedse uitreizigers niet te berechten vanwege onvoldoende bewijs

<https://icct.nl/publication/prosecution-of-isis-fighters-by-autonomous-administration-of-north-east-syria/>

¹⁰Zie ook Van San, *Kalifaatontvluchters*. Prometheus, 2019.

¹¹<https://www.nrc.nl/nieuws/2019/10/07/ik-had-maar-een-angst-dat-ze-terug-naar-syrie-zou-gaan-a3975924>

¹²<https://www.nrc.nl/nieuws/2021/04/26/een-voor-een-glipten-de-nederlandse-is-vrouwen-uit-hun-kamp-a4041447>